

Ivan Cankar

Martin Kačur

Martin Kačur je učitelj. Prestavili so ga iz Kotline v Zapolje. Martin je bil mlad in je imel polno načrtov. Ko je v gostilni čakal poštni voz, da bi se odpeljal na novo službeno mesto, je k njemu prisedel zapoljski zdravnik. Zdravnik mu je povedal o življenju v Zapolju. V Zapolju gospodarita župan in župnik. Zdravnik je Martinu še povedal, da naj ne misli, da bo izobraževal ljudstvo, da se bo poroči, ustanovil pevsko društvo, hodil v družbo, prepeval in pesnikoval. Zapolje je prekleto. Ni hujšega kraja na tem svetu.

Ko je Martin prišel v Zapolje, se je v gostilni preoblekel in šel obiskati ljudi, ki so v tej vasi nekaj pomenili. Najprej je obiskal župana. Župan z župnikom ni prijatelj. Nato je obiskal župnika. Župnik se je do Martina obnašal vzvišenega in nezaupljivega. Z Martinom je bil prijazen samo nadučitelj. Vendar on, se mu je pa zdel kar preveč prijazen.

Martin se je naselil v sobi prejšnjega učitelja. Večkrat je obiskal Siterjevo Minko v Bistri. V tej vasi je želel ustanoviti bralno društvo. Zdravnik mu je rekel naj neha razmišljati o bralnem društvu in tudi Minke naj raje več ne obiskuje.

Martin in zdravnik sta šla v gostilno Mantovo. Zaradi ustanovitve bralnega društva so se tam zbrali kmetje in delavci. Kačur je imel govor. Z govorom je zanetil prepir, potem pa še pretep. Zaradi tega se je mogel zagovarjati pri nadučitelju, župniku in županu. Minka ga je zapustila, ker je bila zmenjena z drugim.

Potem je šel Kačur učiti v Blatni dol. Učitelj pred njim je napravil samomor. Kačur je kmalu spoznal tamkajšnje ljudi. Župan je bil krčmar, ki ni maral šole. Občinski tajnik Grajžar si čas krajša tako, da sam sebi pripoveduje smešnice. Župnik je bil nekaj posebnega - pri nedeljski maši je pridigal o Martinu in dajal nasvete njemu in staršem. Martina je povabil na kosilo. Martin je na tem kosilu spoznal, da je župnik pravi kmet. Župnik je že 20 let živel v Blatnem dolu. Misli, da če se je on moral privaditi temu življenju, se mu bo mogel tudi Martin, če bo hotel v miru živeti.

Od župnika je Martin odšel v krčmo na kraju vasi. Tam je spoznal krčmarjevo rejenko Tončko. Martin se je z njo kasneje poročil. Na

poroko je povabil učitelja Ferjana. Po poroki spozna, da Tončke ne ljubi. Razočaran tudi spozna, da je njegovo življenje prazno.

Martin je v Blatnem dolu živel 10 let. Žena, župan in župnik so mu rekli, da nima nobenega smisla izobraževati ljudi. Nekdo, ki je želel izobraževati ljudi je obležal s preklano lobanjo.

Martin je začel piti. Pozabil je svoje dolžnosti in se prepiral z ženo. Prosil je za premestitev, vendar mu niso nikoli ugodili.

Po nekaj letih Martina prestavijo v večjo vas Laze. Tja se je preselil z ženo in tremi otroki. Mislil je, da bo tam lepše živel. Mislil je, da se bosta z ženo končno razumela, vendar ni bilo tako. Tončka je začela Martina varati. Začela se je ličiti, hoditi po plesih in hoditi z drugimi moškimi.

Martin je bil vse bolj depresiven. Tolažbo je našel pri najmlajšemu sinu Lojzetu, ki je bil šibak in zaostal. Imel je še starejšega sina Toneta, ki mu za očeta ni bilo mar in hčerko Francko.

Martina je najbolj prizadelo, da so Ferjana imenovali za nadučitelja. V gostilni sta se skregala. Na koncu prepira je Martin Ferjanu vrgel kozarec v glavo.

Pred Božičnimi počitnicami je Ferjan opomnil Martina zaradi pijančevanja. Martin se je zanalašč šel napit. To noč se mu je življenje popolnoma sesulo. Umril mu je sin Lojze. Celo noč je bil pri njemu, žena pa se je v sosednji sobi zabavala z ljubimcem. Martin se je skregal z ženo in nagnal ljubčka.

Sin Tone je za božič prišel domov. Martin mu pove še nekaj življenjskih naukov, potem pa odide. Ko je hodil po cesti je padel v obcestni jarek in zmrznil.